

A ZD története

Szerző ZD Online webmester
2008.03.29.
Frissítve 2008.03.29.

A Zöld Demokraták Története

A Zöld társadalom mozgása a rendszerváltás előtt

Magyarországon a környezetvédelmi mozgalom gyökerei visszanyúlnak az 1980-as évek elejére. Önálló csoportok kezdtek szerveződni az ELTE-n, és különböző magánszemélyek kezdték felemelni hangjukat környezetvédelmi ügyekben. A legmarkánsabb csoport a Bős-Nagymarosi vízlépcső rendszer ügyében emelte fel szavát, így alakult meg 1984-ben a Duna-Kör. A Duna mozgalom tulajdonképpen előhírnöke volt a rendszerváltásnak. Ébredezni kezdett a társadalmi felelősségtudat, ám az önszerveződő mozgalmak újra és újra beleütköztek a rendszer korlátaiba. Miután az állam a Bős-Nagymarosi vízlépcsővel kapcsolatos adatokat titkosította, az aktivisták mozaikokként gyűjtötték össze azt, ami tudható. Egyre világosabbá vált, hogy az állatorvosi egyetem minden betegségét magán viselő lova, a BNV kérdéskörére nem adhatók pusztán környezetvédelmi válaszok, azokra politikai válaszokat is kell adni. Ilyenek voltak az információhoz jutás szabadsága, társadalmi szervezetek bejegyzésére és működésére vonatkozó jogszabályok hiánya is. 1985-ben a Kör szakmai tevékenységének elismeréseként megkapta a The Right Livelihood Award-ot, az alternatív Nobel-díjat. Bár a hatalom ezt az információt is titkosította, a hír mégis gyorsan terjedt. Az alternatív Nobel-díjjal járó összeget a Duna-Kör egy bankszámlán akarta elhelyezni, melynek előfeltétele a szervezet bejegyzése lett volna. Ez az igény már előre vetítette az egyesülési és gyülekezési törvény létrejöttét. A hatalom azt tanácsolta a Duna-Körnek, hogy az időközben a KISZ KB keretei között létrejött környezetvédelmi tagozatba integrálódjanak aktivistái. Ezt a változatot a Duna-Körösök elutasították, és kitartottak egy saját szervezet létrehozása mellett. Nem véletlen, hogy 1989-ben 1-es sorszámon a Duna-Kör volt az első olyan társadalmi szervezet, melyet bejegyeztek Magyarországon. 1988-89-ben a nagy tüntetések idején vita zajlott a magyar társadalomban arról, hogy az erős Zöld mozgalom pártosodjon-e. A Duna-Kör körül elhelyezkedő értelmiségiek álláspontja az volt, hogy a rendszerváltás egyáltalán nem lefutott tény, éppen ezért az erőket koncentrálni kell, de nem tudtak konszenzusra jutni, így a Duna-Kör tagjai és támogatói a legkülönbözőbb pártokba találták meg helyüket.

Az MZP

A választások előtt az utolsó pillanatokban mégis megalakult a Magyarországi Zöld Párt, (MZP) de az ismert környezetvédők java része ennek tevékenységében nem vett részt. Így történhetett meg az, hogy míg az első szabadon választott parlamentben több mint 100 Duna-Körös ült, az MZP választási eredménye lényegesen elmaradt az akkor még csak 4%-os választási küszöbötől.

Az MZP sikertelensége láttán a magyarországi Zöld mozgalmak úgy döntöttek, hogy létrehoznak egy valóban európai értékek alapján működő Zöld pártot, a Zöld Alternatívát.

Zöld Alternatíva

Az alapító kongresszuson a Villányi úton a Kertészeti Egyetemen jelenlévők olyan elnökséget választottak, melynek minden tagja egy-egy jelentősebb társadalmi szervezetet képviselt. A párt megalakulása egy szimbolikus kiegyezést is jelzett, mert női társelnöknek Schmuck Erzsébetet, a Magyar Természetvédők Szövetségének elnökasszonyát választották, aki korábban a KISZ KB környezetvédelmi tagozatát vezette, míg férfi társelnökének, Droppa Györgyöt, a Duna-Kör ügyvivőjét. Az alapítók között többek között ott volt Kittl János Pécsről, Varga Zoltán Debrecenből, Vargha Márton Budapestről, Deák Sándor és Láng Mihály Balassagyarmatról, Molnár Gyula Szegedről. A Zöld Alternatívának azonnal hihetetlen nehézségekkel kellett szembenéznie. Egyrészt már csak egy év volt hátra az országgyűlési választásokig, másrészt a parlamentbe bekerült pártok demokratikusnak egyáltalán nem nevezhető módon megpróbálták bebetonozni magukat a törvényhozásba. A korábban amúgy is magas parlamenti bejutási küszöböt 4%-ról 5%-ra emelték, és jogszabályban rögzítették, hogy alanyi juttatás, tehát ingatlan, berendezések, telefonvonalak, valamint az induláshoz szükséges anyagi javak csak az 1989 előtt alakult pártoknak adhatók. A Zöld Alternatíva tagjainak hasonló feltételek között kellett találkozniuk, mint a rendszerváltás előtt, főleg vendéglátóhelyeken. Első irodájuk a Margit körúton volt a Lottóház egy garzonlakásában. A pártot a társadalmi szervezetek támogatottsága jellemezte, mely a választások előtt jelentősen megcsappant. Több társadalmi szervezet is kapott olyan jelzést, hogyha jelölteket állít vagy támogatja a Zöld Alternatíva jelöltjeit, akkor a hatalom nem tekinti őket a továbbiakban függetleneknek, és megvonja tőlük a támogatást. Később mindez sokkal finomabb formában több törvényben is megfogalmazódott, és általános gyakorlattá vált. Ezek közül a legismertebb az un. 1%-os törvény, mely előírja, hogy az adó 1%-át csak azon civil társadalmi szervezetek kaphatják meg, akik teljesen politikamentesek, jelöltet nem állítanak, s nem is támogatnak. A pártnak jelentős hátránnyal kellett megküzdenie, mert a teljes ismeretlenségből kellett volna felépíteni magát. Ez csak nagyon kis mértékben sikerült, mert a média sokkal fogékonyabb volt a lejárató propagandát terjesztő MZP kijelentéseire, mint a Zöld Alternatívák színvonalas politikai pártprogramjára. Nem segített ezen az sem, hogy 1994 januárjában Jávor Károly korábbi MDF-es képviselő a parlament környezetvédelmi bizottságának tagja, régi Duna-Körös belépett a Zöld Alternatívákba, s ezáltal a párt parlamenti képvisellel is rendelkezett már. Mindezek ellenére 1994 tavaszára a Zöld Alternatíva szervezetei felálltak majd mind a húsz megyében. Az országgyűlési

választásokra a 176 egyéni körzetből csak 76-ban sikerült jelöltet állítani. A képviselőjelöltek szinte csak erkölcsi támogatást kaphattak az anyagi javakban nem dúskáló párttól. Érdemes megemlíteni, hogy az egyenlőtlen versenyben a ZA-s jelöltek egyetlen anyagi jellegű támogatása abban merült ki, hogy kaptak egy-egy darab 500 A/4-es üres papírlapot tartalmazó csomagot, és amennyiben volt pénzük a fénymásolásra, akkor a központi pártiroda segített a plakát tartalmát megfogalmazni. A kopogtató cédula gyűjtése nehezen ment, összesen hat jelöltnek sikerült több mint 750 érvényes kopogtató cédulát összegyűjtenie. A jelöltek sajnos alig kaptak több szavazatot, mint ahány kopogtató cédulát gyűjtöttek. A gyenge eredmény sokkolta a tagságot, s kiutat abban találtak, hogy a választás második fordulójára koalíciós szerződést kötöttek az Agrárszövetséggel. A terv féloldatosan sikerült, elérték, hogy a párt néhány képviselője a második fordulóban is képviseltesse magát, sőt azt is, hogy a főleg vidéken erős Agrárszövetség a fővárosban és a nagyvárosokban is ugyanannyi szavazatot kapjon, mégis a 2,7%-os eredmény messze elmaradt a parlamenti küszöbtől. Nem segített a párton az sem, hogy közvetlen a választások előtt a magyarországi Zöld mozgalmak múltjára való tekintettel a Zöld Alternatívát felvették az Európai Zöld Pártok Föderációjába (EFGP). A 1994-es választásokat követő időre inkább volt jellemző a szétforgácsolódás és bűnbakkeresés, mint az építkezés. Így a párt központi szerve gyakorlatilag nem is támogatta az önkormányzati választásokon elindulókat. Üzenete pusztán annyi volt, mindenki boldoguljon, ahogy tud. Ehhez képest az eredmény így is ígéretes volt, mert Pécsen, Harkányban, Siklóson, Balassagyarmaton vagy kisebb településeken, mint a Garé melletti Szalántán több képviselője bejutott az önkormányzatokba. Az utóbbi településen polgármesterük is lett. A párt vezetősége úgy döntött, hogy a pártszerű működés helyett ZA inkább egy társadalmi szervezetre jellemző működést válasszon, tehát álljon ügyek mellé, és próbálja segíteni a környezeti problémákkal küzdő állampolgárokat, közösségeket. Ez a tevékenység hihetetlen erőfeszítéseket emésztett fel. Perek, bírósági tárgyalások, falugyűlések, helyi megmozdulások jellemezték ezeket az éveket. Említésre méltó a garéi hulladékégető erőmű, az ürömi gáziszap eltávolítása, a péceli hulladéklerakó, a komlói akkumulátor-bontó, a pécsi uránbánya, a dunavarsányi sóder tavak, a lábatlani vörösiszap tározó, a győri veszélyes hulladékégető erőmű, a balassagyarmati vasúti szárnyvonal megszüntetés elleni megmozdulások. Különösen sokat foglalkoztak a párt aktivistái a Bős-Nagymarosi vízlépcsőrendszer ügyeivel, részt vettek azon tüntetések megszervezésében, melyek próbálták eltántorítani a szocialista - Szabad Demokrata kormányt, egy, a Duna érdekeit figyelmen kívül hagyó rossz alkutól. A vízlépcső ellenesség ügyét a FIDESZ úgy kommunikálta, mintha egyedül képviselné azt. Ezt látva az Alternatíva félve az 1994-es kudarctól, inkább koalíciót kötött több társadalmi szervezettel és kis párttal együtt az Együtt Magyarorszáért Unióban. Az ismeretlenség homályából kibújni képtelen Unió ugyan tudott országos listát állítani, de a 0,62%-os eredménnyel tükröződött, hogy egyrészt a választók nem értették meg a civil unió üzenetét, másrészt az egyre polarizálódó politikai térre a királyválasztás és nem az értékek menti, hanem a valami ellen való szavazás vált mértékadóvá. Az Alternatíva csakúgy, mint 1994-ben, ismét romokban hevert, az önkormányzati választásokra felkészületlenül indult, de lelkes tagjai közül sokan így is sikerrel vették az akadályt. A párt aktívvá vált nemzetközi téren, Droppa Györgyöt beválasztották az Európai Zöld Pártok Föderációjának elnökségébe. A nemzetközi sikereket nem sikerült hazai eredménnyé formálni. Az őszi önkormányzati választások 27 önkormányzati helyet eredményeztek, ami előrelépést jelentett az előző ciklustól, de áttörésnek semmiképpen sem nevezhető. Új taktika volt, hogy a párt az ügyek képviselőiént kívül kapcsolatot keresett olyan szervezetekkel, akik magukat szintén politikainak nevezték. Ilyenek voltak a Szociáldemokrácia 2000 alapítvány, és a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom. 2000-ben előzetes találkozásokot követően a Zöld Alternatíva, a Szociáldemokrácia 2000 és a SZIM néhány tagja egyesült, és új néven, Zöld Demokrata-ként tevékenykedtek tovább.

Zöld Demokraták

A pártelnökök Droppa György és Teszler István, a Szociáldemokrácia 2000 alapítvány elnöke lettek. A pártépítés kezdeti sikereit aláaknázták egy főleg üzletemberekből álló csoport csatlakozása, akik szisztematikusan megpróbálták elfoglalni a pártot. Munka helyett torzsalkodás vált jellemzővé, ezt bizonyította az a két sikertelen kongresszus is, melyek során az üzletemberek megpróbálták leváltani a zöldeket a vezetőségéből. A második kongresszuson ez majdnem sikerült is, a zöldeknek a pártot csak a bíróságon sikerült visszaszerezni. A belső viharok meggátolták a dinamikus fejlődést, ezért a Választmány döntése az volt, hogy a párt ne induljon el egyedül a 2002-es országgyűlési választásokon, hanem partnerekkel együtt próbálja meg átlépni a parlamenti küszöböt. Így vonult be a Zöld Demokraták a Dr. Kupa Mihály által vezetett Centrum koalícióba. Az eltérő értéket képviselő csoportok közötti kommunikáció nem volt felhőtlen, mégis sikerült megállapodni abban, hogy az egymást kriminalizáló jobb és baloldali politikai stílusa káros az országra nézve, és kimondottan rosszul érinti Magyarországot egy olyan pillanatban, amikor az EU csatlakozás ország jelentései mutatnak tükröt hazánkról. A választásokon egy keveset sikerült felmutatni a zöld értékekből is, és a koalíciós kísérlet tulajdonképpen csak a nagy polarizáció miatt nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket a választásokon. A jobb és baloldali markáns szembenállása több mint 70 %-os választási részvételt eredményezett, és ez újra írta az alacsonyabb részvételi arányt megcélzó közvélemény kutatási adatokat is. A választás előtti napokban a három legnagyobb közvélemény kutatónál a Centrumot még 5-, 6-, 7 %-on jegyezték, ez az eredmény ellenben a választásra kb. 3,9 %-ra zsugorodott. Az önkormányzati választásokra a Centrumon belül a zöldek megerősödtek, ezt bizonyította, hogy Budapest főpolgármester-jelöltjét, valamint a budapesti Centrum vezetőjét is a ZD adta. Nagy különbség volt a parlamenti és az önkormányzati választások között, mert amíg a parlamenti választásokra a Centrum több száz millió forintot költött, addig az önkormányzati választásokra már csak az adósságok törlesztése maradt. A Budapesti Közgyűlésbe a zöldeknek nem sikerült bekerülniük, de több településen, például Pécsen, Szegeden, Balassagyarmaton, Orosházán, Kiskunfélegyházán képviselőik bejutottak a városi önkormányzatokba, Dunapatajon egyik tagukat, Nagy Antalt polgármesterré választották. A Zöld Demokraták a választások után úgy döntöttek, hogy bár nem szakítják meg kapcsolatukat a Centrummal, az Európa parlamenti választásokon önállóan indulnak. Céljuk,

hogy az Európa Parlamentbe jutassanak legalább egy képviselőt. A cél eléréséhez szükséges célt szem előtt tartva a ZD partnereket keresett, olyan pártokat és társadalmi szervezeteket megkeresve, akik korábban már vállalták a politikai megmérettetést. Így kezdett el tárgyalni a ZD a Zöldek Szövetségével, a Magyar Szociális Zöld Párttal, a Környezetvédők Szociáldemokrata Pártjával, az Új Balodallal, a Magyar Nők Pártjával, az Epicentrum ifjúsági szervezettel és több más hasonlóan gondolkodó társadalmi civil szervezetekkel. A tárgyalások során több országosan ismert személyiség is csatlakozott a párthoz. A X. jubileumi, egyesülési kongresszusra 2003. november 16-án került sor, ahol az egyesülési és gyülekezési törvény előírásait is figyelembe véve, pártként működő szövetséggé alakultak a Zöld Demokraták. Az új név Zöld Demokraták Szövetsége lett.

Zöld Demokraták Szövetsége

A Zöld Demokraták Szövetsége annak a politikai irányzatnak a megtestesítője Magyarországon, amely a rendszerváltás előtti Duna-mozgalmakban eredeztetett és tevékenységét a rendszerváltás alatt és a zöld politizálásban testesítette meg.

A Szövetség politikai, szakmai és jogi követője a Zöld Alternatívának, a Magyarországi Zöldek Szövetségének és a Zöld Demokratáknak egyaránt.

A Szövetség létrehozására azért volt szükség, mert a párt célja, hogy átkarolja az egész magyar zöldpolitikai közéletet, magába integrálja a hasonlóképpen gondolkozó pártokat és a politizálást is felvállaló társadalmi szervezeteket.